

Lichtschip Maas

Hoek van Holland startpunt van radiotelegrafie in Nederland

De radiotelegrafie deed in Nederland haar intrede in 1902. Het was het jaar waarin een draadloze verbinding werd geopend tussen Hoek van Holland en het lichtschip Maas. Verbinding met schepen was de eerste praktische toepassing van radiotelegrafie.

In 1899 gaven de toenmalige ministers van Waterstaat, Handel en Nijverheid en Marine een commissie de taak om de mogelijkheden van radiotelegrafieverbindingen te onderzoeken. Deze commissie van deskundige bestond uit de leden H.H.B. Engelbert, inspecteur der Posterijen en Telegrafie te 's-Gravenhage, C. de Vriese, inspecteur van het loodswezen te Rotterdam, I.C. Ramaer, ingenieur van den Waterstaat te Rotterdam en Doctor in de Wis en Natuurkunde heer L. Bleekrode uit te 's-Gravenhage. De heer Engelbert was voorzitter van de commissie. De commissie regelde de benodigde financiën en wees Hendrik J. Nierstrasz voor de uitvoering.

Voor een radiotelegrafieverbinding zijn een zender en een ontvanger nodig. De vonkenzender voor het onderzoek werd vervaardigd door het Geselschaft Fur Drahtlose Telegraphie. (het huidige Telefunken GmbH), en ontvanger was geleverd door Ducretet te Parijs. Dit was een ontvanger op basis van een coherer. (hierover later meer). Ducretet ging op in het merk Thompson in 1931. Thomson wat is opgegaan in het huidige Technicolor.

In Juni 1900 werd onder leiding van, de latere chef Technische Dienst van de Radiodienst, de heer Hendrik J. Nierstrasz begonnen met de proefnemingen. Deze eerste proefnemingen leverde al de nodige complicaties op met isolatie en het vinden van deugdelijk aardverbindingen. Nadat deze overwonnen waren werden de apparaten opgesteld in het Waterstaatsgebouw in Hoek van Holland en het lichtschip Maas, dat voor reparatie in de Berghaven lag. Zo werd een afstand van ongeveer een kilometer overbrugd.

Die proeven moesten toen echter worden afgebroken, omdat het schip zijn bestemming naar zee moest volgen. Daardoor doken nieuwe technische complicaties op. Om deze goed te begrijpen moeten we weten wat een coherer is. Een coherer is glazen buisje dat losjes met metaalvijsel gevuld is, die op een ontvangstation van draadloze telegrafie de opgevangen radiosignalen waarneembaar maakt. Eén zijde van de coherer wordt verbonden met de antenne, terwijl de andere kant aan aarde ligt.

Een elektrische stroom uit een energiebron parallel aangesloten op de coherer wordt door de hoge elektrische weerstand moeilijk doorgelaten, maar onder invloed van een radiogolf kleeft het poeder aan elkaar en wordt de coherer laagohmig en laat dus stroom gemakkelijk door. Hierdoor kan een coherer een relais bedienen of een morseschrijver aansturen.

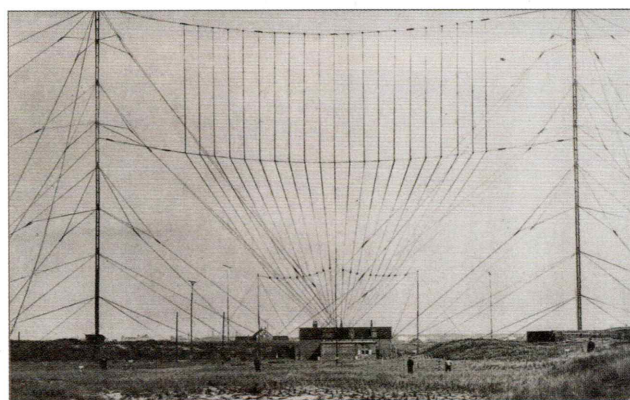
Na het uitvaren van lichtschip Maas bleken de coherer en het relais gevoelig voor het slingeren van het schip. Na zo'n 2,5 kilometer was het signaal niet meer waarneembaar omdat de coherer en het relais te gevoelig waren. Na diverse mislukte pogingen om de stabiliteit van de coherer en het relais te verbeteren besloot men om de ontvanger op te sturen naar de fabrikant Ducretet in Parijs.

Ondertussen was het voorjaar van 1901 en kwam de ontvanger terug Parijs. De stabiliteit van de ontvanger was zodanig verbeterd dat nieuwe proefnemingen konden worden gestart. Met de vonkenzender en de verbeterde ontvanger was het nu mogelijk om vier kilometer te overbruggen.

Om een grote afstand te overbruggen was op het walstation een verhoging en verbetering van de antenne-installatie noodzakelijk. Op deze installatie werd de vonkenzender, die was geleverd door de Geselschaft Fur Drahtlose Telegraphie, aangesloten. (In het museum van Norddeich radio staat een soortgelijk exemplaar).

Deze vonkenzender wekt hoogfrequente radiogolven op door het continu laten overspringen van elektrische vonken tussen twee metalen bolletjes. Door het onderbreken van de stroom naar de bolletjes, met bijvoorbeeld een seinsleutel, ontstaan snelle stroomstoten. Daardoor kan een inductor (de klos van Ruhmkorff) zorgen voor een hoge secundaire spanning en ontstaat door het aansluiten op een antenne het radiosignaal. Door gebuikt te maken van een grote antenne kon het zendsignaal met gemak de 15 kilometer naar lichtschip Maas overbruggen.

Vanaf 1902 werd het verbeterde antennepark, dat parallel aan de Telegraaflijn liep, gebruikt. (dit is aan de huidige Noordlandsepad / 's-Gravenzandseweg). Dit antennepark gaf de moge-

Antennes op Hoek van Holland

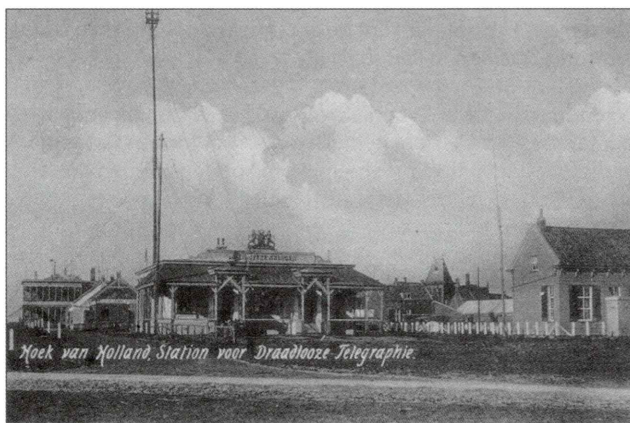
Uw shack in Electron?

Wilt u met uw shack in Electron? Of kent u iemand die dat zou willen? Ook vakantielocaties en bijzondere locaties zijn van harte welkom! Mail naar: electron@veron.nl

lijkheid om een reguliere radiotelegrafieverbindingen met lichtschip Maas op te zetten, aldus geschiedde.

Toen het lukte om een dergelijke verbinding tussen Hoek van Holland en lichtschip 'Maas' tot stand te brengen, besloot de regering in 1903 om zelf draadloze telegrafie te exploiteren, en belastte de Rijkstelegraaf met de uitvoering.

De radioverbinding met het lichtschip Maas heeft tot 23 Juni 1912 bestaan. Nadien is de zender van het lichtschip overgebracht naar de zeevaartschool in Vlissingen. De zender in Hoek van Holland was nog tot 1915 actief en daarna verhuisd naar Vlissingen om dienst te doen als reservezender van Scheveningen Radio. ■

Hoek van Holland Station voor Draadloze Telegrafie.

Zendschip Maas

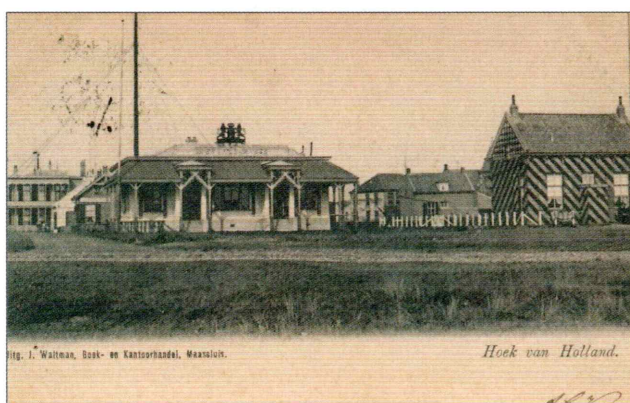

Fig. 1. Waltman, Boek- en Kantoorhandel, Meersloot.

Hoek van Holland.

Station op land Hoek van Holland

Nieuwe leden

Nieuwe leden 1 maart 2023 t/m 31 maart 2023

Bezwaren tegen toetreden dienen binnen veertien dagen na verschijnen van dit blad te worden ingediend bij het Hoofd-bestuur (art. 6 lid 3 van de statuten). ■

Nieuwe leden	
Afdeling	Naam
Alkmaar	I.I.J. Kroonenburg
Amersfoort	R.O. De Graaf
Amersfoort	S. Evers
Apeldoorn	D.R. Cosaert
Arnhem	H. Nadeesh
Arnhem	R.H. Voogd
Assen	M.J. Hamstra
Breda	O.J.G. de Bont
Delft	P.W.F.M. van den Bos
Delft	B.R.A. Bot
Den Haag	R. Motz
De Friese Wouden	F. Nijholt
Eemsmond	H. Battjes
Eindhoven	C. van Maanen
Friesland Noord	P. Sipkema
Friesland Noord	W. Zwaagstra
Groningen	G. Speelman
Leiden	J. Godefrooi
Midden- en Noord-Limburg	P.P.J. van Lomm
Nijmegen	M. Tijssen
Noord- en Zuid-Beveland	J.W. Buitenhuis
Rotterdam	H. Huyuk
's Hertogenbosch	J. Viljoen
Schagen	J.W. Draijer
Tilburg	J. Kools
Twente	A.H. Meijer
West- Friesland	A.J.N van Diepen
West- Friesland	D. van der Lee
Voorne Putten e.o.	P.C. de Vries
Z. O. - Drenthe	S. de Jonge
Zwolle	R. van 't Hul
Zaanstreek	H.J. van den Bosch

Nieuwe NL'ers		
NL'ers	Regio	Naam
14194	39	J. Kools
14195	42	P.C. de Vries
14196	14	P. Sipkema
14197	41	E. van der Voort
14198	42	H. van Beele
14199	43	C G M Tebarts
14200	37	A.J. Biesbroek
14201	31	P.P.J. van Lomm
65	33	J.W. Buitenhuis